

Comunicarea informațiilor privind substanțele periculoase

Prin amabilitatea Autorității Daneze pentru Mediul de Muncă, Danemarca

Introducere

Cu ocazia Săptămânii Europene a Securității și Sănătății în Muncă 2003, Agenția prezintă o serie de fișe informative cuprinzând informații despre securitatea și sănătatea la locul de muncă, sub aspectul utilizării substanțelor periculoase. Comunicarea eficace cu privire la riscurile pentru sănătatea lucrătorilor și la managementul respectivelor riscuri la locul de muncă reprezintă o provocare adresată deopotrivă angajatorilor, lucrătorilor și reprezentanților acestora. Această fișă abordează principalele aspecte care trebuie luate în considerare pentru a asigura succesul comunicării.

Legislație

Reglementările Uniunii Europene cu privire la clasificare și etichetare ⁽¹⁾ stabilesc cadrul obligațiilor producătorilor de substanțe chimice. Aceste reglementări precizează informațiile importante ⁽²⁾ care trebuie puse la dispoziția utilizatorilor, în mod standardizat, prin intermediul etichetelor de securitate, simbolurilor grafice de avertizare împotriva riscurilor și fișelor tehnice de securitate.

Directiva privind agenții chimici ⁽³⁾ prevede că angajatorul va obține, de la furnizor sau din alte surse imediat disponibile, informațiile suplimentare necesare pentru evaluarea riscului. De asemenea, angajatorul trebuie să asigure informarea și instruirea lucrătorilor și/sau reprezentanților acestora în legătură cu:

- proprietățile periculoase ale agenților chimici pe care-i manipulează;
- nivelul, tipul și durata expunerii, precum și condițiile în care se desfășoară munca ce implică agenți chimici;
- măsurile de prevenire adecvate pentru asigurarea atât a propriei protecții, cât și pe cea a celorlalți lucrători de la locurile de muncă;
- efectele ce derivă din procedurile de management al riscurilor deja adoptate sau din cele care urmează a fi aplicate;
- valorile-limită de expunere profesională sau valorile-limită biologice;
- concluziile reieșite în urma oricărui control medical sau oricărei evaluări a expunerii desfășurate în prealabil, acolo unde acestea sunt disponibile.

În plus, angajatorul va asigura informarea lucrătorilor în privința eventualelor schimbări intervenite în condițiile de utilizare.

În cazul lucrătorilor ce pot fi expuși la agenți cancerigeni și mutageni ⁽⁴⁾ sau la agenți biologici ⁽⁵⁾, angajatorii trebuie să țină evidențe incluzând informații privind expunerea și controlul medical. Lucrătorilor trebuie să li se asigure accesul la datele personale.

Aceste reglementări trebuie transpuse în legislațiile naționale. La rândul lor, Statele Membre au latitudinea de a adopta dispoziții suplimentare sau chiar mai stricte pentru protecția lucrătorilor, ținând seama de faptul că directivele stabilesc numai cerințele minimale.

REACH, viitorul sistem al Uniunii Europene pentru înregistrarea, evaluarea și autorizarea produselor chimice, urmărește îmbunătățirea disponibilității informațiilor relevante privind proprietățile produselor chimice, efectele asupra mediului și sănătății, utilizările prevăzute, precum și măsurile pentru reducerea riscurilor.

Se recomandă consultarea prevederilor specifice aplicabile din cadrul legislației naționale în vigoare, privind utilizarea substanțelor periculoase la locul de muncă.

Etichetarea produselor chimice

Dacă o substanță sau un produs chimic sunt clasificate ca periculoase, producătorul sau importatorul sunt obligați să aplice pe ambalaj o etichetă de avertizare asupra pericolului, din care să rezulte cel puțin următoarele informații:

- denumirea sau marca înregistrată sub care este comercializat(ă) produsul sau substanța, precum și numele și adresa persoanei responsabile pentru introducerea acestora pe piață;
- numele componentei (componentelor) periculoase, care a (au) determinat clasificarea de pericol;
- numerele de înregistrare ale Comunității Europene pentru substanțe, de exemplu numărul EINECS ⁽⁶⁾ sau ELINCS ⁽⁷⁾;
- indicații standardizate privind pericolul, simboluri grafice de avertizare asupra pericolului ⁽⁸⁾, indicații privind natura riscului (fraze-R ⁽⁹⁾) și instrucțiuni privind securitatea (fraze-S ⁽¹⁰⁾). Mai sunt prevăzute și dispoziții aplicabile preparatelor care conțin mai multe substanțe periculoase și care necesită mai multe simboluri și fraze privind natura riscului.

Simbolurile de risc, frazele privind natura riscului (R) și frazele privind securitatea (S) reprezintă indicații referitoare la pericolul pe care-l prezintă substanța și la măsurile de securitate legate de respectiva substanță. Atât frazele-R, cât și frazele-S sunt stabilite prin directivele Comunității Europene ⁽¹¹⁾. Acestea sunt utilizate la etichetarea ambalajelor și în fișele tehnice de securitate, pentru a avertiza și a da instrucțiuni în legătură cu utilizarea produselor și preparatelor periculoase. Frazele de risc sunt prezentări standardizate ale pericolului potențial pe care produsul le prezintă pentru sănătate și securitate, în condiții obișnuite de manipulare și utilizare, cum ar fi de exemplu: R21 „Noxiv în contact cu pielea”. Frazele de securitate și combinațiile acestora prezintă măsurile de prevenire care trebuie adoptate, cum ar fi: S15 „A se păstra departe de sursele de căldură”.

În cazul utilizării la locul de muncă, fișele tehnice de securitate trebuie să conțină informații suplimentare detaliate și standardizate privind efectele asupra sănătății, componentele produsului, măsurile de protecție adecvate și echipamentul individual de protecție prescris.

Fișe tehnice de securitate (FTS)

Producătorii și furnizorii de substanțe chimice au obligația de a pune la dispoziția utilizatorilor profesioniști fișe tehnice de securitate ⁽¹²⁾, care asigură – în funcție de necesitate – informații privind proprietățile substanței, riscul pentru sănătate și mediu, pericolele

⁽¹⁾ Este vorba de Directiva Consiliului 67/548/CEE din 27 iunie 1967, cu amendamentele ulterioare aduse acesteia, care specifică cerințele privind testarea, clasificarea, ambalarea și etichetarea substanțelor periculoase, respectiv Directiva 1999/45/CE privind clasificarea, ambalarea și etichetarea preparatelor periculoase.

⁽²⁾ Directiva Comisiei 91/155/CEE din 5 martie 1991, împreună cu amendamentele aduse acesteia, care definesc și stabilesc aranjamentele detaliate cu privire la sistemul de informare specifică privind preparatele periculoase (fișe tehnice de securitate).

⁽³⁾ Directiva Consiliului 98/24/CE din 7 aprilie 1998 privind protecția sănătății și securității lucrătorilor împotriva riscurilor legate de utilizarea agenților chimici la locul de muncă.

⁽⁴⁾ Directiva Consiliului 90/394/CEE din 28 iunie 1990 cu privire la protecția lucrătorilor împotriva riscurilor legate de expunerea la agenți cancerigeni la locul de muncă, cu amendamentele aduse acesteia.

⁽⁵⁾ Directiva 2000/54/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 18 septembrie 2000 cu privire la protecția lucrătorilor împotriva riscurilor legate de expunerea la agenți biologici la locul de muncă.

⁽⁶⁾ Inventarul european al substanțelor existente cu caracter comercial (EINECS), inventar cuprinzând 100.195 de substanțe - vezi <http://ecb.jrc.it/new-chemicals/>

⁽⁷⁾ Lista europeană a substanțelor chimice noi - vezi <http://ecb.jrc.it/new-chemicals/>

⁽⁸⁾ <http://www.ilo.org/public/english/protection/safework/cis/products/ics/dtasht/symbols/index.htm>

⁽⁹⁾ <http://www.ilo.org/public/english/protection/safework/cis/products/ics/dtasht/riskphrs/index.htm>

⁽¹⁰⁾ <http://www.ilo.org/public/english/protection/safework/cis/products/ics/dtasht/sftyphrs/index.htm>

⁽¹¹⁾ Directiva Comisiei 2001/59/CE din 6 august 2001 prin care se adaptează la progresul tehnic, pentru a 28-a oară, Directiva 67/548/CEE a Consiliului.

http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=32001L0059&model=guichett

legate de proprietățile fizico-chimice, depozitarea, manipularea, transportul și eliminarea finală, precum și instrucțiunile de protecție a lucrătorilor, combaterea incendiilor, măsurile ce trebuie adoptate în caz de răspândire accidentală și măsurile de prim ajutor. Rolul principal al fișelor tehnice de securitate este acela de a permite angajatorilor să determine dacă la locul de muncă sunt prezente substanțe chimice periculoase și, respectiv, să evalueze eventualele riscuri pe care utilizarea acestora le prezintă pentru sănătatea și securitatea lucrătorilor și/sau pentru mediu. Lucrătorii sau reprezentanții lor trebuie să poată avea acces la fișele tehnice de securitate.

Informațiile conținute în fișele tehnice de securitate pot constitui punctul de plecare în demersul de identificare a pericolelor la care sunt expuși lucrătorii și a măsurilor de ținere sub control care se impun. Cu toate acestea, producătorul nu poate prevedea toate condițiile posibile de utilizare. De aceea, măsurile de securitate recomandate în fișele tehnice de securitate trebuie adaptate condițiilor specifice ale fiecărui loc de muncă.

Alte surse de informații

Pentru unele produse, cum sunt cele farmaceutice (spre exemplu: medicamentele citostatice) sau cosmetice (produsele pentru coafură), furnizorii nu sunt obligați să furnizeze fișe tehnice de securitate.

Chiar atunci când sunt disponibile fișe tehnice de securitate, în unele cazuri sunt necesare informații suplimentare. În asemenea cazuri, pentru culegerea informațiilor necesare evaluării riscurilor și adoptării măsurilor de prevenire, este necesar:

- să se utilizeze și alte surse de informare (documentație tehnică, instrucțiuni de utilizare, lucrări de referință și publicații tehnice și științifice);
- să se solicite informații producătorilor și furnizorilor;
- să se consulte serviciile de prevenire;
- să se solicite consiliere din partea organizațiilor profesionale (asociații profesionale, camere de comerț, sindicate, instituții pentru protecția socială și altele);
- să fie contactate autoritățile.

Agenții biologici sunt clasificați în funcție de riscul pe care-l prezintă pentru sănătate. În consecință, este recomandabil să se consulte reglementările cuprinse în legislația națională referitoare la manipularea agenților biologici la locul de muncă, care ar trebui să includă tabele de clasificare a agenților biologici periculoși (microorganisme și paraziți), în funcție de nivelul de pericolozitate, ca bază pentru evaluarea riscurilor și stabilirea măsurilor de prevenire care trebuie adoptate.

Exemple ale unor sisteme utile de informare

Site-ul web interactiv „COSHH Essentials”⁽¹³⁾, găzduit de Departamentul pentru Sănătate și Securitate din Marea Britanie (Health and Safety Executive) a fost conceput cu scopul de a oferi întreprinderilor mici un ghid simplu, de urmat pas-cu-pas, pentru evaluarea și ținerea sub control a substanțelor periculoase utilizate la locurile de muncă.

Baza de date GESTIS⁽¹⁴⁾ pentru substanțe, realizată de instituțiile de asigurare obligatorie și prevenire a accidentelor, furnizează informații despre aproape 7.000 de substanțe. Sistemul este conectat la o bază de date privind expunerea (DOK - MEGA⁽¹⁵⁾) și la o bază de date cu fișe tehnice de securitate (ISI⁽¹⁶⁾), care permit legături la peste 410.000 fișe tehnice de securitate, provenind de la 200 de producători. În plus, acestea sunt completate cu o bază de date conținând caracteristicile privind combustia și explozia (GESTIS-Dust-Ex⁽¹⁷⁾) a peste 4.000 de eșantioane de pulberi provenind din majoritatea sectoarelor industriale.

Fișele Internaționale de Securitate Chimică (International Chemical Safety Cards - ICSC)⁽¹⁸⁾, dezvoltate prin colaborare între trei organizații internaționale, respectiv Programul Națiunilor Unite pentru Mediul Înconjurător, Organizația Internațională a Muncii și Organizația Mondială a Sănătății, în cadrul unei cooperări cu Comisia Comunităților Europene, oferă informații referitoare la peste 1.200 de substanțe. O fișă ICSC cuprinde un rezumat al datelor fundamentale necesare lucrătorilor și angajatorilor, referitoare la utilizarea substanțelor chimice la nivel de atelier, sub aspectul sănătății și securității în muncă. Fișele sunt disponibile în mai multe limbi.

Informații suplimentare

La adresa <http://osha.eu.int/ew2003/> sunt disponibile și alte exemple de succes privind comunicarea eficientă a informațiilor, precum și alte fișe informative din această serie referitoare la substanțele periculoase. Această sursă de informații este dezvoltată și actualizată în mod continuu.

Organizația Internațională a Muncii a alcătuit un modul de instruire ce se adresează comitetelor pentru securitate și sănătate în muncă și care abordează metodele de comunicare dintre angajator și angajați privind aspectele de securitate și sănătate în muncă, inclusiv riscurile legate de utilizarea substanțelor chimice la locul de muncă.

Acest modul este disponibil în mod gratuit la adresa: <http://www.ilo.org/english/actrav/telearn/osh/com/comain.htm>.

Lista de control pentru informațiile necesare lucrătorilor

Aveți cunoștință despre:

- ✓ rezultatele evaluării riscurilor pe care a efectuat-o angajatorul Dvs.?
- ✓ riscurile la care sunteți expus?
- ✓ care ar putea fi efectele acestora asupra Dvs.?
- ✓ măsurile care trebuie adoptate pentru a vă proteja atât pe Dvs., cât și pe cei din jur (cu alte cuvinte, în ce mod pot fi ținute riscurile sub control)?
- ✓ modul în care trebuie efectuate controalele și identificate situațiile necorespunzătoare și cui trebuie să vă adresați pentru a raporta astfel de situații?
- ✓ rezultatele oricăror monitorizări ale expunerii sau controale medicale?
- ✓ măsurile de prevenire ce trebuie adoptate în cadrul lucrărilor de întreținere?
- ✓ procedurile de prim ajutor și cele care trebuie urmate în situații de urgență?

Listă de control pentru comunicarea eficientă dintre angajator și lucrători:

- ✓ Există o listă a substanțelor sau produselor periculoase utilizate în fiecare loc de muncă?
- ✓ Este disponibilă câte o fișă tehnică de securitate pentru fiecare substanță chimică utilizată, clasificată ca periculoasă?
- ✓ Informațiile din fișele tehnice de securitate au fost transpuse în instrucțiuni la locul de muncă, astfel încât să ofere informații practice, în munca de zi cu zi, privind modul în care trebuie manipulate aceste substanțe?
- ✓ S-a prevăzut pentru fiecare recipient destinat unor substanțe periculoase (cum sunt cuvele, sticlele, rezervoarele de depozitare, etc.) câte o etichetă specificând identitatea produsului și cuprinzând avertizări adecvate cu privire atât la riscurile de natură fizică (cum este riscul de explozie), cât și la riscurile pentru sănătate?
- ✓ A fost efectuată o evaluare a riscurilor și au fost comunicate rezultatele acesteia?
- ✓ Lucrătorii sunt consultați cu regularitate în legătură cu problemele potențiale legate de sănătate și securitate în muncă?
- ✓ Au fost asigurate lucrătorilor toate informațiile, instrucțiunile, precum și instruirea necesară privind substanțele periculoase prezente la locul de muncă, inclusiv măsurile de prevenire pentru a se proteja pe ei înșiși și ceilalți angajați?
- ✓ Cunoșc toți angajații:
 - ✓ cum să utilizeze în totalitate și în mod adecvat măsurile puse la dispoziție pentru ținerea sub control a riscurilor?
 - ✓ cui să se adreseze când apar probleme sau deficiențe legate de măsurile de ținere sub control a riscurilor?
 - ✓ ce ar trebui să facă în caz de accident, incident sau urgență implicând substanțe periculoase?

⁽¹³⁾ <http://europa.eu.int/comm/enterprise/chemicals/sds/sdsdir.htm>

⁽¹⁴⁾ www.coshh-essentials.org.uk

⁽¹⁵⁾ <http://www.hvbg.de/bia/gestis-database>

⁽¹⁶⁾ <http://www.hvbg.de/d/bia/fac/mega/mega.htm>

⁽¹⁷⁾ <http://www.hvbg.de/d/bia/fac/ISI/isi.htm>

⁽¹⁸⁾ <http://www.hvbg.de/d/bia/fac/exp/lexple.htm>

⁽¹⁹⁾ <http://www.ilo.org/public/english/protection/safework/cis/products/icsc/>